

- Det går ikke an å være snobbet på trøndersk!

Når årets Fritt Ord-vinner Per Fugelli kommer til Nidarosdomen for delta i samtale om døden og livet og samfunnet trives han godt i trøndersk selskap.

Olavsfestdagene

Tekst og foto: Hilde Wormdahl

Han forteller at han ikke har stort annet forhold til Trondheim enn at han har vært her noen ganger for å undervise og holde foredrag eller besøke venner. Men Fugelli sier han skjønner hvorfor folk blir forelsket i denne byen.

Demokrati og likeverd i trønderdialekten

–Det er rett og slett noe med trønderdialekten. Ikke vet jeg, det er kanskje innbilning, men jeg synes det er litt som siste vers i *Mellom Bakkar og Berg Ut Med Havet*, mens han siterer:

*mellom kaksar eg inkje kan trivast,
mellom jamningar helst er eg nøgd.*

– Jeg får en dyp følelse av demokrati og likeverd når jeg hører trønderdialekten. Det er en deilig følelse av at her er det ingen bråe hierarkier. Kanskje er det helt feil, men jeg innbiller meg at det går ikke an å være snobbet på trøndersk, bortsett fra Flettfrid da, ler han.

Liker ikke glansbilder

Og kanskje er det hans forkjærlighet for det usnobbete og ujålete som har vært med på å gjøre at han er blitt så populær.

– Jeg er veldig glad i det som Freud kaller Menschenliebe, altså å være glad i mennesket. Ikke som glansbilder, men som feilbarlige mennesker. Hipphurra. Vi er feilbare alle sammen. Og hvis det betyr at folk flest deler det samfunnssynet at mellom jamningar har eg det best, at vi skal lage et samfunn der alle folk får mulighet til utdanning og helsehjelp uavhengig av klasse. Da er det umistelige grunnverdier vi må passe på å ta vare på, synes han.

Fugelli tror ikke hans egne meninger er enestående

– For disse grunnverdiene finnes hos nesten alle i dette landet. Men så har jeg kanskje vært frekkere i munnen enn andre, og vært jævlig glad i å prøve å overbevise, og å få andre til å tro på det samme som meg, smiler han.

Utsolgt i Nidarosdomen

Han velger å ta det som et bevis på folks engasjement at det en lørdags kveld i sommerferien er utsolgt til en samtale i Nidarosdomen som handler om liv, død, samfunn og fremtiden.

– Jeg blir veldig glad, og tolker det som et lyspunkt at det kommer 1000 folk på et sånt arrangement. Hva mer kan vel en misjonær fra Stavanger ønske seg, jeg gleder meg som et barn, smiler han.

Fugelli har holdt foredrag om folkehelse og samfunnet i snart 40 år og forteller at av og til kom det to personer, og en sjelden gang har det kommet 100, noe som gjorde han både overrasket og glad. Etter at han gav ut sin siste bok *Døden Skal Vi Danse* tok det av.

– Plutselig kom det 6-700 personer til foredragene min. Er ikke det oppmuntrende? Det sier meg at folk ikke er bare overfladiske og opptatt av fjas. Jeg tror det er større engasjement rundt matpakken på arbeidsplassene eller kjøkkenbordene i dag enn for 30 eller 50 eller 100 år siden, sier han.

Samtaler om døden

Og folk kommer til foredragene hans for å høre om sykdom og det å ta imot døden.

– Det er umulig å unngå døden. Men det virker som om vi mennesker likevel vil underslå den. Hvis vi klarer ærlig og nakent å forsones oss med at vi skal dø, og hvis vi til og med minner oss selv på det av og til gjennom livet, selv om man ikke er syk, tror jeg det kan hjelpe oss til å leve bedre, sier Fugelli.

Han håper det kan få oss til å stoppe litt opp og tenke over hvorfor man går i rutiner man ikke ønsker eller henger seg opp i bagateller.

– Jeg tror det kan hjelpe oss til et mer levende liv, et mer vesentlig liv. Pluss at jeg tror det gjør døden litt mindre jævlig når den kommer.

Sykdom kan gi livsglede

Han ønsker også å fortelle at sykdom ikke bare er elendighet.

– Ja det er mange minus, flest minus, men det har også pluss. Det kan være en kilde til livsglede. Man kan bli mer bevisst, takknemlig og ydmyk, tror han.

Noe han prøver å skrive om i en boken *Journalen* som kommer til høsten.

–Det er en slags journal over sykdom som helsekilde. Altså jeg mener ikke å romantisere sykdom og død, men jeg tror det er viktig at sykdom og av og til død også har sine lyspunkter. Og dermed også kan være en kilde til livsglede. At når vi snakker om sykdom så er det bare elendighet og tristesse. Det er det, men det er ikke bare det!

Jon Michelet og Ole Paus deltar også i samtalen i Nidarosdomen som ledes av Per Arne Dahl.